

Jeroen Olyslaegers en Tim Mielants over de verfilming van 'Wil': 'Je voelde het fascisme door de cinemazaal zinderen'

DM. demorgen.be/tv-cultuur/jeroen-olyslaegers-en-tim-mielants-over-de-verfilming-van-wil-je-voelde-het-fascisme-door-de-cinemazaal-zinderen~bf7db930

Dany Ilegems

29 september 2023

Interview Jeroen Olyslaegers en Tim Mielants

Jeroen Olyslaegers en Tim Mielants: 'Later zullen de kleinkinderen vragen: 'Wat hebben jullie gedaan, in de jaren twintig van de 21ste eeuw, om te voorkomen dat de wereld naar de knoppen ging?' Beeld _ Stefaan Temmerman

Tim Mielants (43) en Jeroen Olyslaegers (55) zijn 'creatieve bloedverwanten'. De vrucht van hun samenwerking speelt nu in de bioscoop: *Wil*, een mooie film over een tijd die het lelijkste in de mens naar boven haalde. 'Ik wou een kanonskogel van een film maken.'

Het is zo'n dag waarop van hen enige zelfvoldaanheid wordt getolereerd. En daar maken Tim Mielants en Jeroen Olyslaegers dankbaar gebruik van. Mielants ontvangt 's lands filmjournaliste in een luxehotel in de Antwerpse binnenstad. Tijdens zijn audiënties wordt hij beurtelings geflankeerd door hoofdrolspelers Stef Aerts, Matteo Simoni en Annelore Crollet. Olyslaegers is speciaal voor dit laatste gesprek afgezakt naar Hotel FranQ.

De schrijver en de regisseur van *Wil* begroeten elkaar hartelijk en installeren zich op de binnenkoer, in het goudkleurige licht van de avondschemering. "Heerlijk", zegt Mielants, "vanaf nu mogen we *uitpilsen*".

Het wordt *uitwijnen*. Ze bestellen chardonnay, plunderen mijn pakje Marlboro Light en beginnen eerst elkaar, en vervolgens al wie aan *Wil* heeft meegewerkt uitvoerig te bewieroken.

Olyslaegers: "Heb je de film al gezien? Het begin en het einde wijkt radicaal af van het boek, maar het is er twee keer boenk op. Geniaal, ik ben stikjaloers!"

Mielants: 'We hadden voor die scènes nog een paar zinnnetjes nodig die we in de mond konden leggen van Wilfried Wils, de rol van Stef Aerts. Ik meldde dat aan Jeroen. Twee dagen later kreeg ik van hem een sms met al de juiste woorden erin. Meesterlijk, zijn genie ontvouwde zich voor mijn ogen.'

Tim Mielants: 'Ik had 200 man nodig die zich lieten ophitsen door Gene Bervoets als dolle fascist. Ik dacht: met de spionkop van Antwerp gaat dat lukken.' Beeld _ Stefaan Temmerman

Misschien moeten jullie hier eerst even een kamer nemen.

Jeroen Olyslaegers: *(onverstoorbaar)* "Dankzij Tim en zijn director of photography Rob Heyvaert zit er een heel cinefiele drive in *Wil*. Het is naast een kanonskogel van een film ook een heel subtiel kunstwerk."

De film is veel meer een ijzingwekkende thriller en veel minder een allegorie over goed en kwaad dan het boek. Akkoord?

Tim Mielants: "Eigenlijk niet, nee."

Olyslaegers: "Ik ook niet."

Mielants: "De hamvraag van deze film is: waarvoor wil je sterven? Of liever: tot wat ben je bereid om te overleven? En als je er alles aan doet om de oorlog te overleven, kun je dan een goed mens zijn? Die vraag hangt als een schaduw boven Wilfried Wils, het personage van Stef Aerts. En bij Wils vriendin Yvette, de rol van Annelore Crollet, wordt dat: wil ik mijn idealen verraden om te overleven?"

"Een groter moreel dilemma bestaat toch niet? Vraag aan honderd mensen of ze bereid zijn te sterven om hun kinderen te redden, en ze zullen waarschijnlijk allemaal volmondig 'ja' antwoorden. Maar vraag aan dezelfde mensen of ze willen sterven voor hun land, voor de democratie, of voor hun overtuiging, en velen zullen aarzelen. Dan wordt het al moeilijker."

“Nu, in het boek van Jeroen zitten de gewetensproblemen en de bespiegelingen over goed en kwaad in het verhaal. Ik heb die contemplatieve momenten uit het scenario gebannen. Omdat ik dus die kanonskogel van een film wilde maken. De contemplatie kan pas beginnen wanneer de film afgelopen is. Idealiter bij het verlaten van de zaal. (lacht) Wil je mijn film als een spannende oorlogsthiller zien? Fijn. Maar ik vrees toch dat je je onvermijdelijk zult afvragen: ‘Wat zou ik - gedaan hebben als ik in de schoenen van Wil of Yvette stond?’”

Jullie hebben naar eigen zeggen als ‘creatieve bloedverwanten’ aan het scenario gewerkt. Hoe is de verwantschap ontstaan?

Olyslaegers: “Wij kennen elkaar al veertien jaar...”

Mielants: “Ik heb ooit een poging ondernomen om Jeroens roman *Wil* (uit 2009, red.) te bewerken voor het witte doek. Dat is niks geworden, ik was nog veel te jong en onervaren. Maar sindsdien hebben we een band, ik zou zelfs durven zeggen: een vriendschap. Jeroen heeft mij mee gevormd tot wie ik nu ben, dat meen ik echt. Dus ik ben niet bang om met mijn ideeën naar hem te lopen. En vice versa. Ik herinner me een berichtje van hem toen hij *Wil* nog aan het schrijven was. Er stond: ‘Dit wordt uw volgende film!’”

Hoe ben je eraan begonnen?

Mielants: “Ik had twee uitgangspunten. Eén: ik wilde een spannende film voor een breed publiek maken. En twee: ik wilde Carl Joos er als scenarist bij betrekken.”

Olyslaegers: “Wat Carl Joos heeft gedaan, is fenomenaal. Dat had ik zelf nooit gekund. Maar we hebben onderweg ook veel gediscussieerd en gefantaseerd. Ik herinner me een lange discussie over mannelijkheid en alcohol...”

Jeroen Olyslaegers: *‘Tegen de tijd dat ‘Wil’ ongeveer af was, besepte ik: dit is mijn wraak op mijn grootvader én mijn hommage aan de gesprekken die we hadden gevoerd.’* Beeld _ Stefaan Temmerman

Gezelligheid troef.

Olyslaegers: “Neenee, het was bittere ernst! Ik had toen net het eerste deel van het Reuzegomproces bijgewoond, in Hasselt. Op basis van mijn bevindingen in de rechtbank hebben we de scène waarin Wil door Obersturmführer Gregor onder druk wordt gezet om shotjes te drinken, in de hoop dat hij loslippig zou worden, grondig herschreven. Dat is een sleutelscène geworden in de film.”

Waar ging de discussie concreet over?

Mielants: “Over wat overmatig drankgebruik allemaal kan teweegbrengen. Iedereen heeft in z'n leven wellicht dingen gedaan waar hij nadien spijt van had, onder invloed van alcohol. Ik toch.”

Olyslaegers: “Ik vind dat in elk kunstwerk ook iets moet zitten dat de maker persoonlijk raakt, dat schuurt en pijn doet. Hier is dat Yvette die na die drinkscène, die fameus uit de hand loopt, tegen Wil zegt: ‘Ge hebt mij niet beschermd, ge waart er niet voor mij.’ Veel mannen zullen dat herkennen. Het gaat over stoerdoenerij, over machismo, over wat we nu toxische mannelijkheid noemen. Oorlog is altijd en overal een zaak van mannen. Maar tijdens de Tweede Wereldoorlog zaten er ook veel vrouwen in het verzet. Vrouwen als Yvette. Zij waagden hun leven, maar hun rol bleef lange tijd onderbelicht.”

Hoe persoonlijk is deze film voor jou, Tim? Hoe zijn jouw grootouders de Tweede Wereldoorlog doorgekomen?

Mielants: “Zij behoorden tot de zogenaamde zwijgende meerderheid. Volgens de historici zat ongeveer 10 procent van de bevolking in het verzet, 10 procent collaboreerde, en 80 procent probeerde in die abnormale omstandigheden en zo normaal mogelijk leven te leiden. Mijn ene grootvader werd naar Duitsland gestuurd, om er in de fabrieken te gaan werken. De andere heeft meegevochten met het Belgisch leger, is na de capitulatie teruggekomen en heeft zich op het einde van de oorlog bij het verzet aangesloten.

“Mijn beide grootmoeders zijn in 1940 op de vlucht geslagen. Zij hebben verschrikkelijke dingen gezien: bommen die insloegen op de vluchtelingenkaravaan, lichamen die werden uiteengereten, dode soldaten langs de weg.

Op het einde van de oorlog zijn ze gaan kijken naar de ravage aan de De Keyserlei, nadat er een V2-bom op Cinema Rex was gevallen (*op 16 december 1944, 567 doden, red.*): de puinhopen, het bloed dat naar de riolen spoelde.”

Roept de film bij jou opnieuw herinneringen op aan je grootvader, Jeroen? Aan de man die na de oorlog veroordeeld werd wegens collaboratie?

Olyslaegers: (*denkt lang na*) “Strikt genomen hebben boek noch film ook maar iets met mijn grootvader te maken. Mijn vertrekpunt was destijds een politierapport dat historicus en UA-rector Herman Van Goethem in de archieven had teruggevonden. In wezen is het boek het verhaal van de flik die dat proces-verbaal heeft uitgetikt. Het gaat over bureaucratische collaboratie, wars van alle ideologie: wat doe je als jonge hulpagent als je de opdracht krijgt om Joodse families uit hun huizen te verdrijven?

“Pas toen het boek voor driekwart klaar was, besepte ik hoe emotioneel het lag voor mij. De aanleiding was banaal: ik zat in de auto met mijn moeder, zij zei iets over mijn grootvader, en ik werd ineens razend kwaad. Mijn moeder zei: ‘Je zit in de knoop met dat boek. Ga eens een lange wandeling maken, wat frisse lucht zal je goed doen.’

“Je moet weten: ik had een soort vertrouwensband met mijn grootvader als het over de oorlog ging. Veel mensen van zijn generatie hebben de rest van hun leven gezwegen, hij kon niet ophouden met praten over de oorlog. Maar hij deed het alleen met mij, zijn oudste kleinzoon. Het waren gesprekken die mij de ene keer angst aanjoegen en de andere keer van mededogen vervulden.

Natuurlijk, hoe ouder ik werd, hoe ambetanter de vragen werden die ik hem stelde. Bij momenten ging het er heftig aan toe, mijn grootvader was heel autoritair. Tot hij op een dag de woorden sprak: 'Ge zult het nooit begrijpen, want ge waart er niet bij.'

(denkt na) "Als jonge snaak gaf mijn grootvader mij het gevoel dat hij een huis vol herinneringen had, en dat ik daar altijd welkom was. Tot ik hem vroeg wat er gebeurd was in de kelder, want daar steeg een muf geurtje uit op. Toen werd ik buitengezet uit dat huis. *(stil)* Tegen de tijd dat *Wil* ongeveer af was, besepte ik: dit is mijn wraak. Of liever: mijn wraak én mijn hommage aan de gesprekken die we hadden gevoerd..."

Jeroen Olyslaegers: 'Wat wordt het meest gelezen op nieuwssites? Alles wat met oekraïne te maken heeft. Een oorlog op afstand is ook entertainment.' Beeld _ Stefaan Temmerman

Jouw poging om het te begrijpen, kortom.

Olyslaegers: "Mijn grootvader is al lang dood. Wat hij precies heeft gedaan, ben ik nooit te weten gekomen. Ik wilde het wel begrijpen, maar ik wist niet wát ik moest begrijpen."

Mielants: "Mag ik ook eens een vraag stellen? Waarom kunnen wij er nog altijd niet over praten? In Nederland maken ze elk jaar een film over de Tweede Wereldoorlog..."

Olyslaegers: "Wij kunnen er wel over praten. Maar we praten er anders over. Ik heb dat gemerkt toen de Franse vertaling van *Wil* uitkwam. Ik ben toen zowat overal in Franstalig België gaan spreken: in Brussel, in Namen, in Luik. Wel, dat waren bijna therapeutische sessies. Die mensen waren ontsteld, verbijsterd, dat ik zo openlijk over mijn grootvader en over de collaboratie sprak. Alsof ze zich rot schaamden in mijn plaats."

In Vlaanderen werd na de oorlog meer misbaar gemaakt over de repressie, de vervolging van collaborateurs, dan over de collaboratie zelf.

Olyslaegers: “Precies, dat hebben de collaborateurs goed geregeld. Zij hebben de beeldvorming zelf bepaald en met succes verspreid. Aan de keukentafel bij mijn grootvader was ik er getuige van hoe de mythe van de collaborateur als slachtoffer werd gevoed. Dat heeft mij ook voor een stuk gevormd. In die mate dat ik mezelf daarna heb moeten ontvormen om de harde waarheid te kunnen zien.

“Ook in Nederland zijn mensen soms gechoqueerd als ik over *Wil* ga praten. Daar geloven ze, calvinistisch als ze zijn, dat de mens móét deugen. Terwijl ik zeg: ‘Néé, wij zijn dubbelzinnig en dubbelhartig, heroïsch en laf, de ene dag dit, de andere dag dat: that’s fucking life.’”

Was de samenwerking tussen jullie zo intens dat Jeroen ook bij de keuze van de cast werd betrokken?

Olyslaegers: “Nee, daar heb ik me wijselijk niet mee bemoeid.”

Mielants: “Ik heb je Annelore toch getoond?”

Olyslaegers: “Ja, maar je had haar zo geframed dat ik moeilijk kon zeggen: foute keuze, Tim. *(tegen mij)* ‘Dit moet je zien, ze is fantastisch!’, zei hij. Wat kon ik zeggen? Annelore is natuurlijk spectaculair. Maar het meest memorabele en het meest schokkende moment waren voor mij de opnamen in de cinema, met Gene Bervoets als de dolle fascist Omer die de zaal ophitst. Toen wist ik: den Tim is écht een nachtmerrie aan het maken.”

Vertel.

Mielants: “De scènes die we daar draaiden verwijzen naar de Antwerpse ‘Kristallnacht’: op paasmaandag 1941 werd in Cinema Rex de antisemitische propagandafilm *Der Ewige Jude* vertoond, waarna de opgehitste menigte naar de Joodse wijk trok, waar twee synagogen plus het huis van een rabbijn in brand werden gestoken.”

Olyslaegers: “Ik zat mee in de zaal, samen met tweehonderd andere figuranten, allemaal uitgedost in kostuums en uniformen uit de jaren 40. Ik wilde er absoluut bij zijn. Hoe zeldzaam is het dat je in je eigen verhaal kunt rondlopen!”

Mielants: “Weet je wie die andere figuranten waren? De harde kern van voetbalclub Antwerp. Ik had tweehonderd man nodig die het gewend zijn om de longen uit hun lijf te schreeuwen. Adrenaline die door lichamen pompt, agressie in de ogen, schuim op de lippen. Ik dacht: met die mannen gaat het lukken. *(lacht)* En of het gelukt is! Maar ik heb in heel mijn carrière nog nooit zo’n schizofreen gevoel gehad. Ik was heel blij dat het werkte, maar anderzijds zat ik er in angst en afgrijzen naar te kijken. Ik dacht: ‘Fok, we hebben maar een vingerknip nodig en we zitten terug in, euh, die situatie.’ Ik wil de spionkop van Antwerp zeker niet verdenken van een bepaalde politieke voorkeur, maar dit deden ze echt heel overtuigend.” *(lacht)*

Olyslaegers: “Het was ambigu van begin tot einde. Want het is bekend dat ze bij Antwerp ook veel Joodse vrienden hebben, binnen en buiten de club. Sommige van die figuranten vonden dat geweldig plezant. ‘Ik ga een selfie nemen in dit uniform en het naar mijn Joodse vrienden sturen’, zei een van hen tegen mij. En het werd nog dubbelzinniger toen Gene Bervoets, alias Omer, in zijn

hysterische toespraak bulderde: 'De Joden zijn ratten.' De ratten, dat is de bijnaam van de Beerschot-supporters, de ervijand. Dolle pret in de zaal! Ook al omdat al wie daar zat donders goed wist dat Gene Bervoets zélf een Beerschot-supporter is! (lacht hard)

“Na die scène ben ik ervanonder gemuisd. Ik was er niet goed van. Ik ben een pastis gaan drinken op de Dageraadplaats. Rond acht uur 's avonds stuurde Tim mij een berichtje: 'Het was heftig, maar het zit erop, job done.' Je voelde het fascisme door die zaal zinderen, hè. Het was een onverholven oproep tot geweld. Precies zoals het in werkelijkheid is gegaan.”

Tim Mielants: 'Al gaat álles veranderen, en we weten bij god niet hoe het zal aflopen.' Beeld _ Stefaan Temmerman

De acteurs die het varken mogen uithangen, schitteren in *Wil*: Gene Bervoets, Dirk Roofthoofst als de corrupte collaborateur Nijdig Baardje, Kevin Janssens als flik met nazisymphathieën, en zeker ook Dimitrij Schaad als Gregor, de Duitse Obersturmführer. Waar heb je hem gevonden?

Mielants: “In Duitsland, via een internationaal castingbureau. Ik zocht een nazi die er buitengewoon knap uitzag. Een fotomodelnazi, zeg maar. Toen ik foto's van Dimitrij onder ogen kreeg, deed hij mij een beetje denken aan de populaire kerels die bij mij op de middelbare school zaten. Je weet wel, de gasten die er niet alleen goed uitzien, maar die ook heel slim zijn, en heel sociaal, en die door het leven wandelen alsof het niks is. De jongen die je zelf had willen zijn, quoi.

“Nu, acteurs die nazi’s vertolken: ik vind het een moeilijke zaak. We hebben er in de loop van de filmgeschiedenis al zo veel gezien. Dus ik dacht: laten we eens tegen alle clichés ingaan en er een vriendelijke vent van maken. Maar Dimitrij lag dwars. Hij weigerde categoriek om de sympathieke nazi uit te hangen.”

Waarom?

Mielants: “Hij zei: ‘Dat mag je mij niet aandoen. Wij Duitsers zijn nog steeds getraumatiseerd door dat deel van ons verleden, en jij kunt niet weten hoe dat voelt, hoe moeilijk het is.’ Ik heb er een les uit geleerd: je kunt niet al te frivol omspringen met dat tijdperk, louter en alleen om origineel te zijn.”

Beschouwen jullie *Wil* als een waarschuwing tegen extreemrechts, tegen het fascisme in zijn oude én nieuwe gedaante?

Olyslaegers en Mielants: (eensluidend) “Nee.”

Olyslaegers: “Dat vind ik veel te gemakkelijk. Als je alle demonen op extreemrechts projecteert, als je gelooft dat het kwaad alleen daar zit, zeg ik: ‘Kijk toch maar eens goed en lang in de spiegel.’

“Ik zal me altijd blijven verzetten tegen de fascistten. Omdat ik ze een bende haters vind. Omdat ze in mijn ogen zijn wat ze anderen verwijten te zijn: laffe volksverraders.

“Maar ik ben niet te beroerd om af en toe in de spiegel te kijken. Hoe zit het met mij? Ben ik wel zo zuiver op de graat? Ben ik niet te manipuleren? (*denkt na*) Ik heb mij al verscheidene keren laten manipuleren in mijn leven. Met scha en schande heb ik geleerd mijn eigen oordelen te wantrouwen. Meer dan ooit beschouw ik het als mijn opdracht om goed na te denken voor ik iets verkondig.

“Het kwaad zit niet alleen in de hoek van extreemrechts. Het zit overál. Wij zijn allemaal prutsers en plantrekkers. Wat weten we over de ideologie van Wilfried Wils? Hij heeft er geen! Hij probeert gewoon te overleven.”

Mielants: “En toch, als je mij vraagt waarom ik deze film wilde maken, zeg ik: ‘Om iets te vertellen over deze tijd.’ Want dit is weer zo’n tijd waarin er veel op het spel staat. En dan heb ik het in eerste instantie over de ontwrichting van de natuur, maar ook over de doorbraak van artificiële intelligentie. AI gaat minstens evenveel, zo niet meer impact hebben dan de industriële revolutie. AI gaat álles veranderen, en we weten bij god niet hoe het zal aflopen. Ik ben er eerlijk gezegd niet gerust in.

“Wat ik wil zeggen is: er heerst opnieuw grote onzekerheid en existentiële angst. We zijn het overzicht en de controle kwijt. De opmars van extreemrechts is daar volgens mij een reactie op. De kans is reëel dat onze kleinkinderen ons later dezelfde vraag zullen stellen: ‘Wat hebben jullie gedaan, in de jaren 20 van de 21ste eeuw, om te voorkomen dat de wereld naar de knoppen ging?’”

En wat is dan de boodschap van *Wil*?

Mielants: “Oei. (*denkt na*) Misschien deze: dat onverschilligheid het grote gevaar is. Dat we moeten blijven praten, blijven discussiëren en blijven herinneren. Want als dat allemaal stopt, is het kalf verdronken.”

Olyslaegers: "Precies, en juist die herinneringscultuur is nu aan het vervagen. De laatste getuigen van de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog leggen rond deze tijd het loodje. Dus dit is een cruciaal moment. Een gevaarlijk moment, als je het mij vraagt. Ik hoop dat de film een rol kan spelen in het warm houden van de herinnering. Maar dat zal niet van ons afhangen. Dat hangt van de toeschouwers af."

Jeroen Olyslaegers: 'Mensen en oorlog, dat is gewoon een superambigu gegeven.' Beeld _ Stefaan Temmerman

Mijn grootvader zat in het verzet. Ik heb zijn armband van het Kempisch Legioen en zijn oorlogsmedaille geërfd. Ik geloof niet dat hij een grote held was of zich moreel superieur waande. Ook hij probeerde te overleven. Om vrouw en kinderen te voeden ging hij stropen en aardappelen rapen aan gene zijde van de grens met Nederland. Dat werd als smokkelen beschouwd. Hij werd verraden door 'Duitsgezinden', wat hem ei zo na de kop kostte. Hij werd afgevoerd naar een werkkamp in Zeeland, waar hij een paar schijnexecuties onderging...

Olyslaegers: "Heftig."

Vind je dat iedereen evenveel empathie verdient? Iedereen had angst, maar niet iedereen stond erbij en keek ernaar. Niet iedereen verklikte zijn burens. Niet iedereen papte aan met de nazi's om zijn vel te redden. Meer dan 15.000 verzetslieden sneuvelden in de oorlog. Na de oorlog werden 241 collaborateurs gefusilleerd.

Olyslaegers: "Toen *Wil* verscheen, in 2016, kreeg ik hier en daar het verwijt dat ik het verzet te weinig eer aandeed. Die kritiek was terecht. Maar hoe kwam dat? Tien jaar geleden was er nog niet zo veel over het verzet geweten. Op academisch onderzoek kon ik niet leunen, want dat was er nauwelijks. Godzijdank is het tij nu aan het keren. Tal van vooraanstaande historici zijn ermee bezig, de verhalen komen boven. Dankzij de Canvas-reeks *De kinderen van het verzet* is alles in een stroomversnelling gekomen. Maar mocht ik een verzetsroman schrijven, dan wordt het opnieuw een verhaal vol ambiguïteit en menselijk falen, daar mag je zeker van zijn."

Ook allemaal prutsers?

Olyslaegers: “Laten we zeggen: amateurs. En dat is absoluut niet denigrerend bedoeld. Integendeel: in het amateurisme schuilt volgens mij de ware heroïek. Zoals Jan Declair, in zijn rol van verzetsleider, het letterlijk zegt in de film: *‘We weten misschien nie goe wa we gaan doen, mor we gaan het doen, okay?’* Dat vind ik zo schoon.

“Ik ben een beetje allergisch geworden voor het begrip ‘held’. Mijn grootvader sprak ook altijd in ronkende termen over de oorlog: de kameraadschap, het martelaarschap, het heldendom! Er bestaat nu een Facebookgroep die ‘Helden van het verzet’ heet. Ze verzamelt en verspreidt verhalen over vergeten verzetslui. Een zeer lovenswaardig initiatief, maar ik heb moeite met de naam. Natuurlijk hebben die verzetslui hun nek uitgestoken, waanzinnige acties ondernomen met gevaar voor lijf en leden, moed en zelfopoffering aan de dag gelegd. Maar kunnen we het menselijk houden alsjeblief?

“Kunnen we het ook hebben over de twijfels en de mislukkingen, over de wankelmoedigheid en de onenigheid, of over de prijs die hun familie en vrienden, hun partners en kinderen betaalden voor de risico’s die zij namen? Het verzet was geen unaniem links, antifascistisch blok, hè. Het bestond uit heel veel strekkingen en gradaties. Er waren zelfs leden van Verdinaso (*Verbond van Dietsche Nationaalsolidaristen, fascistische beweging opgericht door Joris Van Severen, red.*) die de Witte Brigade vervoegden.

“Mensen en oorlog, dat is gewoon een superambigu gegeven. Enerzijds hebben we er een panische angst voor, anderzijds worden we er door aangetrokken. Kijk vandaag op om het even welke nieuwswebsite, bijvoorbeeld die van *De Morgen*: wat wordt het meest gelezen, afgezien van de berichten met ‘seks’ in de titel? Alles wat met de oorlog in Oekraïne te maken heeft. Poetin, Zelensky, Prigozjin.”

Geopolitiek als clickbait. Is dat geen goed teken? Een bewijs dat we de ernst van de zaak inzien?

Olyslaegers: “Voor mij is het escapisme. Een oorlog op afstand is ook entertainment. Een thriller, een dagelijkse soap, een quiz met maar één vraag: ‘Wie is aan de winnende hand?’”

Mielants: “Den Antwerp of den Beerschot?”

Olyslaegers: “Ik herinner me een passage uit een van de oorlogsdokumentaires van de legendarische Maurice De Wilde (*onderzoeksjournalist van de VRT die in 1998 overleed, red.*). Hij sprak met een oude socialist over het politiek klimaat in de jaren 30. Die zei: ‘Nadat de banken in 1929 waren gecrasht, dachten wij: het kapitalisme loopt op zijn laatste benen, de mensen zullen nu wel redelijk worden en massaal voor de sociaaldemocratie kiezen.’ Maar de mensen werden helemaal niet redelijk. Integendeel, velen kozen voor het fascisme. Voor Mussolini in Italië, Hitler in Duitsland, Léon Degrelle in België. Voor de waanzin en de haat. Voor de nachtmerrie.

“Er zit een zekere doodsdrijf in de samenleving en in de cultuur, en er zijn altijd mensen die dat opwindend en cool vinden. Wees eerlijk: hoe zelfdestructief was een deel van de tegencultuur in de jaren 60? Jim Morrison van The Doors die zong: *‘I wanna get my kicks before the shithouse goes up in flames’*. Een hoop jonge mensen vonden dat fantastisch, terwijl het zo dark was als dark maar kan zijn.”

Dank voor dit gesprek. We voelen ons al veel beter.

‘Wil’, nu in de bioscoop.

